

Lausunto

06.08.2025

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Esityksen mukaan aktivointiehto poistuu työttömiltä, joiden palvelutarpeeseen voidaan vastata työllisyyspalveluilla. Asiaa on pidettävä kannatettavana, mikäli se selkeyttää suunnitelmien tekemistä asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti ja keventää viranomaistyötä.

Aktivointisuunnitelman laatimisen jatkaminen toimeentulotukea saaville on perusteltua. Asiakkaan palvelutarve tulee kartoittaa monialaisesti, huomioiden toimeentulotuen viimesijaisuus. Aktivointisuunnitelman laatiminen ei suoraan tarkoita ohjautumista kuntouttavaan työtoimintaan vaan laaja-alaista palveluiden kartoittamista, jossa huomioidaan työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen palvelut.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Asiakkaiden tilannetta voi heikentää edelleen se, ettei heidän palvelutarpeensa mukaisia palveluja ole riittävästi saatavilla. Tällä hetkellä kuntouttavaan työtoimintaan ohjattujen asiakkaiden vähenevä määrä johtuu siitä, ettei palvelua ole ollut riittävästi saatavilla, vaikka tarvetta olisi. Kuntouttavalla työtoiminnalla ei ole korvattu työvoimapalveluita, vaan sosiaalisen kuntouksen tarpeita.

Väliinputoajia ovat esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät ole toimeentulotukiasiakkaina, mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistäviin palveluihin ja eivät näin ole TYM-asiakkaina. Tuolloin asiakkaalle ei lakiesityksen mukaan voitaisi tehdä sen paremmin aktivointisuunnitelmaa kuin monialaista työllistymissuunnitelmaakaan, vaikka työvoimapalveluiden ja sosiaalipalveluiden yhteensovittamisen tarve olisi olemassa.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Todellista vaikutusta viranomaisten työhön on vaikea arvioida, sillä esitysluonnoksen viranomaisvaikutusarviot ovat varsin suppeat.

Esityksessä on kannatettavaa se, että asiakkaat, joilla ei ole sosiaali- ja terveyspalvelujen ja kuntouttavan työtoiminnan tarvetta, eivät kuulu aktivointiehdon piiriin. Ei ole perusteltua tehdä

montaa viranomaista sitovaa aktivointisuunnitelmaa ainoastaan työttömyyden keston perusteella. Tosin jo tällä hetkellä on aktivointisuunnitelmien teossa toimittu kevennetysti. Jos asiakkaalla ei ole tunnistettavaa sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta, on aktivointiyhteistyötä tehty kevennetysti. Asiakkaiden ohjautuminen TYM-yhteistoimintamallin piiriin lisää myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja Kelan resurssien tarvetta. Keväällä lausuntokierroksella olleessa yleistukilakiesityksessä veloitetaan tuen saajia hakeutumaan työnhakijaksi. Tämä lisää painetta tuen saajien aktivointiin ja sitä kautta työvoimaviranomaisten työmäärää. Työvoimaviranomaisen näkökulmasta katsottuna asiakastyö helpottuu siltä osin, että hyvinvointialuetta ei tarvita suunnitelman laatimisessa. Hyvinvointialueen resurssihaasteen vuoksi heidän edustustaan on ollut hankala saada. Muutos mahdollistaa työvoimaviranomaiselle organisoida ja hallita asiakasvirtoja tehokkaammin.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen tavoitteena on tehostaa hallintoa, sujuvoittaa lainsäädäntöä sekä turvata hyvinvointialueiden henkilöstöresurssien riittävyyttä.

Lakimuutosten taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Säästöä tulee aktivointisuunnitelmien tekoon käytettyjen työtuntien vähenemisestä. Samanaikaisesti kuitenkin monialaisen yhteistoiminnan tarve asiakkaiden työllistymisen edistämässä lisääntyy. Resurssitarve ei vähene ainakaan työvoimaviranomaisissa. Monilla alueilla on jo ennen lakimuutosta jouduttu toteamaan, että resurssit eivät riitä nykyisen lainsäädännön mukaisten aktivointisuunnitelmien systemaattiseen ja lakisääteiseen toteuttamiseen. Toisaalta esitys voi pidemmällä aikavälillä mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen. Kun suunnitelmia ei enää laadita sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole osoitettua palvelutarvetta, voidaan viranomaisresursseja käyttää tehokkaammin vaikuttaviin asiakasprosesseihin. Tämän vaikutuksen realisoituminen edellyttää kuitenkin sitä, että palvelutarpeen arviointi ja ohjaus TYM-lain mukaisiin palveluihin toimii sujuvasti ja on riittävästi resursoitu.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Lakiesitys rajoittuu muutoksiin kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin. Lakiesityksessä ei ole huomioitu eri lakien yhteensovittamista tai valmistelussa olevia muita lainmuutosesityksiä. Esityksen monessa kohdassa viitataan siihen, että monet aktivointiehdon piirissä olevista siirtyisivät muutoksen yhteydessä työllistymisen monialaisen edistämisen toimintamallin piiriin. Asiaa ei lainvalmistelussa ole kuitenkaan tarkasteltu TYM-lain näkökulmasta. Lakiesityksessä on jäänyt huomiotta myös valmisteilla oleva kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen ja sen korvaaminen uudella työllistymistä edistävällä työvoimapalvelulle. Nykyisen lainsäädännön vähäinen muuttaminen lyhyeksi aikaa tuntuu resurssien haaskaukselta.

Lakiesityksessä on jäänyt huomiotta Kuntouttavan työtoiminnan siirto kuntiin – tai kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen ja sen korvaaminen uudella työllistymistä edistävällä työvoimapalvelulle.

Friman Mia

